

Forfatter: Heiberg, P. A.

Titel: Udrag fra Rigsdalers-Sedlens Hændelser

Citation: Heiberg, P. A.: "Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter", i Heiberg, P. A.: *Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter*, udg. af Otto Borchsenius ; Fr. Winkel Horn , 1884, s. 134. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergpa01val-shoot-idm140167181548784/facsimile.pdf> (tilgået 05. maj 2024)

Anvendt udgave: Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter

den, som ikke kan tænke sig ind i en Forfæmning, hvortil han ikke selv har været.

2) Den iblandt Menneskene indbragte forræderlige Overdaadighed, som de usjofnkelige Stobninger ikke kjende til. Dyrene, det være sig de tamme eller de vilde, have deres bestemte Føde: hine kjende den bær, hvor deres Herrer have bestemt den for dem, og disse opføge og kjende den selv. De for Sundheden saa dræbende Afværginger af Mad og Drikke kjende de ikke. Deres Mad er end alle Dage, Vand er deres Drikke\*). Menneskene derimod værne sig til uallige forskjellige, ikke sjældent unaturlige Sorter Føde, der ikke kan andet end fordræbe deres Helbred og Konstitution. Hvad Slæde og Ulykke Kaffe, Brandevin og Tobak har indbragt i Verden, behøver jeg vel ikke her vidtløftigen at vise, da Tingene er saa iøjensynlige; men naar der ingen Exempler skulde gives paa, at Mennesker, der have været vant til varm og frokaldet god Spijs, ere bleve et Kov for Døden eller de inderstegte Sygdomme, naar de, formedelsst en eller anden Marsag, have været nødt til at jøde sig med Brød og Vand? Deene Sats tror jeg, at Medici let kunne bevise. Her var meget god Lejlighed til at udbrede sig vidtløftigere over Overdaadighedens store og gyselige Indflydelse paa den menneskelige Bestandighed: men her er ikke Stedet dertil, og mit Djeved er kun: *summa sequi fastigia rerum.*

3) Sygdomme, hvortil Menneskene ere ufølgelig mere udsatte end Dyrene. Den største Del heraf rejser sig af den menneskelige Overdaadighed og ere altsaa blot menneskelige Svagheder, som Dyrene ere saa lykkelige ikke at kjende til. Egentlig at tale, have Dyrene og Menneskene kun to Slags

\* Nogle saa tamme Husdyr undtages, der ofte vænnes til Kaffetier og en for dem unaturlig Føde; men disse kan ikke her komme i Betragtning, thi man vil næppe kunne anføre Exempler paa, at et Dy er omkommet, fordi det har misset sine Kaffetier.

*summa sequi fastigia rerum.* at angive de vigtigste Fordele.

Sygdomme til fælles, nemlig: de, som tilbrages ved uheldige Hændelser og ved Alderdom. Hvad de første angaar, da har den vise og gode Skaber indgivet Dyrene selv Kundskaber om de fornødne Lægedomme. Hunden slæper sit Saar; andre Dyr have naturlige botaniske Kundskaber, saa at de strax kan finde Lægedom for den Gift, som de vare saa uheldige at æde iblandt deres Føder, naar de kun ere fri og kan søge den. Menneskene derimod ere raadvilde, kan ikke hjælpe sig selv og dræbes ofte af en Doktor, som de har Fortrolighed til: ja er et Menneske meget usjofelt, saa ster det ikke sjældent, at han maa dø, fordi han ikke kan betale den Lægedom, der kunde hjælpe, eller den Doktor, der ikke gaar et Skridt uden Betaling. Ja, det kan vel endog hændes sig, at en Patient maa dø, fordi han bor i sin smaa en Gade, at Lægens Vogn ikke kan komme der. Hvad Alderdoms Helværdigheder angaar, da føles de aldrig hos Dyrene i den Grad som hos Menneskene, thi naar de end vise sig paa det heftigste, saa er der altid en velgjørende Kugle i Beredskab, eller en Sæl med en Sten ved, som med et gjør Ende paa det usjofnkelige Dyrs Lidelser; naar derimod Mennesket maa udholde de Pinsler, der ere haardere end Døden, og dog ikke kan opnaa Maalet for sine Drifter, der ikke er andet end Evnen paa et pirrligt og byrdefuldt Liv\*).

\* Der synes som Autor her har glemt at tale noget om de smitomme Sygdomme. Hvad Odelagget Kvæggængen anretter iblandt det store Forræder, Skad iblandt Hærene og Sniden blandt Hestene, er noksom bekendt; men aldrig smittes Hesten af Kvæggængen eller Høret af Snive; ethvert Dy har iblandt de smitomme Sygdomme kun en enkelt Hjende, naar Menneskene derimod maa nøje vogte sig for Pest, Smaltpopper, Mæslinger, Syphilis, Mødgang, Forraadneses-Feber, Starlagens-Feber, veneriske og tilfælde Slags anden Smitte. End videre kunde her have været Sted til at tale om andre Odelagget, saa vel blandt de usjofnkelige som de sjofnkelige Dyr. Naar Dyrene have at fegge for Mennesket, saa gives der ogsaa mange Steder, hvor disse maa frugte for hine; og naar Dyrene ere udsatte for Fæder af Liv, Bjørne og andre Raabdyr, saa have Menneskene derimod Forbræde,